

Welke gevolgen heeft de CORONA-UITBRAAK voor de GEBOORTEZORG?

Kraambezoek werd raambezoek, de vroege echo werd geschrapt en zorgverleners stapten massaal over op beeldbellen. Hoe beïnvloedde het coronavirus in de afgelopen maanden de geboortezorg? En kunnen we hier inmiddels al lessen uit trekken?

Tekst: Eveline van Herwaarden

“Het was hectisch, dat weekend waarin Rutte de intelligente lockdown aankondigde”, vertelt Marije Beijersbergen, verloskundige bij Verde in Pijnacker-Nootdorp. Beijersbergen en haar collega’s werkten het hele weekend door om de praktijk in te richten op *social distancing*: zo min mogelijk contactmomenten en strikte hygiëne. Ondertussen kwamen er al veel ongeruste vragen binnen van zwangeren. Konden ze nog wel veilig in het ziekenhuis bevallen, mocht hun partner bij de bevalling zijn en wat als ze corona zouden krijgen? “Het was dus zaak zo snel mogelijk een mailing te versturen om alle cliënten te informeren en gerust te stellen”, zegt Beijersbergen. “Daarna zijn we de vrouwen gaan bellen die op het punt van bevallen stonden of in die week een afspraak bij ons hadden. Het was wel even aanpoten. Gelukkig was er vrijwel direct informatie vanuit de KNOV en kwam er uit ons VSV ook heel snel een uitgewerkt protocol voor de regio. Daar waren we blij mee, want zo zorg je dat alle verloskundigen dezelfde aanpak hebben en voorkom je dat mensen toch gaan rondshoppen voor een echo.”

Daadkrachtige zorgverleners

“Als een van de eerste beroepsgroepen in de zorg kondigden we maatregelen aan om de verspreiding van het virus tegen te gaan”, zegt KNOV-directeur Charlotte de Schepper. Dat de sector zo snel in actie kwam verbaast haar niet; verloskundigen zijn immers gewend om kordaat en onder druk te handelen. Over de samenwerking tussen de KNOV en haar leden is ze zeer te spreken. Een opgerichte taskforce van verloskundigen kon in nauwe samenwerking met de KNOV in hoog tempo veel inhoudelijke vragen rond het coronavirus oplossen. Gewijzigde protocollen en flowcharts waren daardoor snel beschikbaar voor de achterban. De Schepper: “Verloskundigen zijn creatieve en pragmatische mensen. Neem als voorbeeld het ‘geboortehotel’ in het Van der Valk hotel in Uden/Veghel. Met de gedachte: zodra er druk komt te staan op het ziekenhuis door de instroom van coronapatiënten, kunnen we nog steeds poliklinische bevallingen mogelijk maken. Het was hun bijdrage aan de toenemende drukte in het ziekenhuis.”

Digitaal contact

De Schepper heeft de indruk dat het contact tussen verloskundigen en zwangere of pas bevallen vrouwen in de afgelopen maanden zeker niet minder, maar juist intenser werd. “De begeleiding was meer op afstand, maar niet afstandelijker”, zegt ze. “We werden ook als KNOV vaak gebeld met vragen. Door vrouwen en hun partners. Dat bracht ons op het idee om een digitaal spreekuur te beginnen. Deelnemers kunnen live vragen stellen aan twee verloskundigen: Anna Noordervliet en Nelleke Goster, via een chatfunctie.” Ook in veel verloskundigenpraktijken werden de telefonische contacten al snel aangevuld met videoconsulten en online informatie. In de praktijk van Beijersbergen wordt de bevallingsavond nu bijvoorbeeld via Zoom gedaan.

Charlotte de Schepper:
‘De begeleiding was
meer op afstand, maar
niet afstandelijker’

Begrip en verdriet

De nieuwe maatregelen worden door zwangere en pas bevallen vrouwen gelukkig goed opgevolgd. De meesten hebben begrip voor de situatie en blijven rustig. Beijersbergen: “In het begin was er wat angst dat de capaciteit in de ziekenhuizen misschien onvoldoende zou zijn, maar zodra ze merkten dat de verloskundige zorg en kraamzorg gewoon doorliepen was dat eigenlijk over.” Wel

kozen enkele vrouwen in haar praktijk voor een thuisbevalling, omdat ze het ziekenhuis toch liever wilden vermijden. Natuurlijk wordt er ook gebaald van de nieuwe maatregelen en is er weleens sprake van teleurstellingen, stress of verdriet. “Niemand vindt het leuk dat de grootouders niet op kraamvisite mogen komen en dat je alleen naar de twintigwekenecho moet”, zegt Beijersbergen. “Soms levert het hartverscheurende situaties op. Zo moest ik een vrouw vertellen dat de baby niet meer leefde, terwijl haar partner thuiszat.”

Opa's en oma's

‘Kraambezoek wordt raambezoek’. Zo kwam de kraamzorg deze maanden in het nieuws. Foto's van kersverse ouders die hun baby trots aan opa's en oma's tonen voor het raam. Er is blijdschap, maar ook verdriet vanwege de afstand. De kraamverzorgende kan met inachtneming van de richtlijnen gelukkig wel haar werk blijven doen. Jacqueline Dorscheidt, bestuurder bij Kraamzorg de Waarden: “Een sectorbrede taskforce, met BO Geboortezorg, KCKZ en expertise uit het veld, vertaalt de richtlijnen in werkinstructies. Wij vertalen die weer voor de eigen organisatie. Drie keer per week hebben we ‘corona-overleg’, om wijzigingen, vragen en problemen te bespreken.” De kraamverzorgenden hebben het volgens Dorscheidt supergoed opgepakt. “Natuurlijk zijn er wel wat vragen en is het spannend om de eerste keer zorg te verlenen bij een besmette kraamvrouw. Maar eenmaal aan het werk valt het reuze mee en de cliënten zijn nog dankbaarder voor de zorg.”

Veilig werken

In het politieke debat vormde het gebrek aan

mondkapjes een terugkerend thema. Ook in de kraamzorg en in enkele verloskundige praktijken kostte het moeite om de nodige beschermende middelen te krijgen. Dorscheidt: “De centrale landelijke aansturing en verdeling van middelen ontbrak in het begin. Daarnaast heeft het heel wat voeten in de aarde gehad om medewerkers met klachten te kunnen laten testen. Daardoor zie je nog steeds regionale verschillen en gelden niet overal dezelfde regels met betrekking tot het aanvragen van testen.” Kraamzorg de Waarden heeft om veilig te kunnen werken zelf een digitale omgeving ontworpen. Als een kraamvrouw besmet is of symptomen heeft, kunnen kraamverzorgenden op afstand zorg en instructies aanbieden. Verloskundigen beperken hun bezoek aan alle kraamvrouwen en dragen beschermende kleding wanneer een vrouw of een van haar gezinsleden klachten heeft. “Wij hebben gelukkig genoeg beschermende middelen”, vertelt Beijersbergen, “maar dat gold niet voor iedereen in de regio. Een vriend van een verloskundige maakte heel snel een app, waarmee we de schaarse middelen konden verdelen.”

Leerpunten en neveneffecten

Door een sterke daling van het aantal coronabesmettingen konden medio mei verruimingen worden aangekondigd. De maatregelen die de sector nam en de kans op een nieuwe coronagolf vragen om een goede evaluatie. Hebben meer vrouwen gekozen voor een thuisbevalling, is er omzettering geweest bij verloskundigen, gynaecologen en

kraamzorgorganisaties, zijn er veel zorgverleners in de sector besmet geraakt met het coronavirus? Wordvoerder Joost Heeroma van de KNOV: “Wij zijn hier uiteraard ook benieuwd naar, maar deze informatie is nog niet beschikbaar. In de komende maanden gaan we er meer over te weten komen.” Er zullen ook neveneffecten zichtbaar worden, die mogelijk blijvend zijn. Door het handen wassen, afstand houden en de vrijwel complete sluiting van kinderopvanglocaties en basisscholen blijken er bijvoorbeeld fors minder infecties bij baby's en peuters te zijn geweest. In de zorgsector zou versnelde invoering van digitalisering weleens een bijkomend effect van Covid-19 kunnen zijn. Twee conclusies zijn al wel duidelijk. De beschikbaarheid en verdeling van beschermingsmaterialen en testen moet voortaan beter geregeld worden. En dat verloskundigen en kraamverzorgenden snel kunnen schakelen en goed kunnen samenwerken is ook in deze crisisperiode weer gebleken. Beijersbergen: “Hoewel de strengere maatregelen voor ons werkbaar zijn, hopen we natuurlijk dat deze coronacrisis niet te lang duurt. Ik merk ik nu pas hoe sociaal onze functie eigenlijk is, dat mis ik nog het meest!” ■

Het digitale corona-sprekuur van de KNOV is terug te kijken op deverloskundige.nl. Informatie vanuit de beroepsorganisaties is onder meer te vinden op kckz.nl, knov.nl en nvog.nl.

Verderop in deze uitgave: een portret van een kraamverzorgende, een verloskundige en een gynaecoloog over hun werk in coronatijd.